

Preek over Spreuken 16:31 en 20:29

Liturgie:

Votum en groet

Zingen: Ps. 92:1,2,3

De Tien Woorden

Zingen: Ps. 92:7,8

Gebed

Schriftlezing: Psalm 71

Zingen: Ps. 71:1,4,9,10

Tekst: Spreuken 16:31 en 20:29

Zingen: Gez. 172:1,2,3,4

Gebed

Collecte

Zingen: Gez. 133:1,2,3,4,5

Zegen

Gehouden te: Baflo, 14-07-13 (9.30 u.)

Preek

Thema: Grijsheid: goede sier voor vrome senioren

Gemeente van onze Heer Jezus Christus, broeders en zusters, oud en jong,

1. Grijsze koppen

Ik zie hier in de kerk een aantal grijze koppen voor me. Op de preekstoel staat er ook een. Daar moet u een dik uur tegen aankijken.

Wij vinden het fijn om vroeg op vakantie te gaan, de laatste weken van juni en de eerste van juli. Dat is nog een lekker rustige periode, voor de schoolvakanties aan. Bovendien heb je dan lange dagen.

"Het zijn ook allemaal grijze koppen, die je ziet," zeggen we dan tegen elkaar. Vaak op fietsen met trapondersteuning. Of met een welvarend uiterlijk op luxe motorjachten. Om maar iets te noemen. Af en toe zie je er wat jonge ouders met kleine, niet schoolgaande kinderen tussen door wandelen.

Er is niets veranderd met ruim dertig jaar geleden, toen wij met onze oudste kinderen ook al vroeg op vakantie gingen. Toen zagen we de grijze koppen ook al op het strand, in de bossen en de steden.

"Het zijn ook allemaal grijze koppen..." Maar dan realiseer je je dat jij daar ook zelf opvallend bij hoort. Dat zeggen we dan ook weer tegen elkaar. Zo rond je zestigste hoor je echt tot de senioren, of je dat nu leuk vindt of niet. En meer dan eens is dat zichtbaar aan je grijze haren. Of bij anderen aan toenemende haaruitval. Wat soms ook al jong begint. Grijsheid trouwens ook. Bij mij althans wel.

Grijsheid is een uiterlijk kenmerk van veel senioren. En daar mag je best trots op zijn.

Bij de voorbereiding van deze preek heb ik een boekje gelezen met de prachtige, treffende titel: *'Meer geluk dan grijsheid'*. Ondertitel: *'Spiritualiteit van de ouderdom'*. Een titel die je echt aan het denken zet. Het lijkt een variatie op het Nederlandse gezegde: 'Meer geluk dan wijsheid'.

Meer geluk dan grijsheid.

De schrijver van het boekje, Jean-Jacques Suurmond, werkt onder andere als predikant / geestelijk verzorger in een verpleeghuis. Hij weet dus waar hij over praat. Hij kent de oudere mens. Hij ziet spirituele (geestelijke) kansen voor oudere mensen. Dingen (moeten) loslaten om zo dicht bij je zelf en dicht bij God te komen. Alles wordt minder, maar 'ten diepste wordt alles meer dan ooit.'

De Bijbel heeft positieve aandacht en waardering voor de senioren, prachtmensen. Terwijl tegelijkertijd de moeilijk, negatieve kanten van de ouderdom niet worden ontkend of verdonkeremaand. De Bijbel is een realistisch boek, ook in dit opzicht. Want God is de Schepper van de mens. Hij kent hem vanaf het allereerste begin in de moederschoot tot en met de laatste snik. En nog verder...

Een positieve taxatie van de oudere mens vinden we ook in de beide spreuken, waaromheen deze preek is opgebouwd. En daarmee geeft de wijsheidsleraar ons een positieve les, oud en jong. Spreuken beschrijven en spreuken duiden. Dat is wijsheid, die we ons eigen mogen maken.

Ik heb als thema boven de preek gezet:

Grijsheid: goede sier voor vrome senioren.

U zag het al staan op de beamer.

2. Goede sier

Welk beeld hebben wij van oude mensen? En welk beeld hebben oude mensen van zichzelf? Misschien is dat nog wel een belangrijker vraag.

Grote kans dat dat beeld niet zo positief is. Negatief gekleurd, door wat je niet meer kunt of door wat je gaat missen.

Je kunt veel minder. Je wordt stram, stijf en hulpbehoevend. Je hebt een rollator nodig om je te bewegen. Je gezondheid gaat achteruit. Aftakeling zet in en schrijdt voort, heel langzaam en soms een stuk sneller. Dat doet zeer en je voelt je aan de kant gezet, gepasseerd, uitgeschakeld. Soms opgeborgen in een zorgcentrum of een verpleeghuis met soortgenoten en lotgenoten.

En onze maatschappij wrijft je dan nog eens extra onder de neus. 'Die oude mensen kosten alleen maar geld. Ze leveren economisch gezien niets op...'

We hebben daarvoor het begrip 'vergrijzing' geïntroduceerd. Dat begrip heeft, naar mijn idee, een ietwat negatieve klank. In elk geval iets zorgelijks in de richting van de toekomst op middellange termijn. Wat zullen de gevolgen van de vergrijzing zijn voor de maatschappij? En kunnen we de zorgkosten dan nog wel opbrengen? Dat soort vragen en gevoelens.

Dat kan je ook persoonlijk bezighouden: Hoe komt het straks als ik echt zorgbehoefstig word?

[Tussen haakjes: Er zijn ook andere geluiden. Een krantenkop in het ND van woensdag 10 juli 2013: 'Touringcars gered door vergrijzing'. Ouderen boeken weer meer busreizen met volledig verzorgde vakanties. Terwijl jongeren goedkope vliegtickets boeken en zelf hun onderdak regelen.

Daar gaat het dan niet over de tachtigers, de mensen in verzorgingshuizen. Maar over de niet onbemiddelde jongere senioren, de vijftigers en de zestigers bijvoorbeeld. Dat is een generatie die over het algemeen wel wat te besteden heeft...]

Over het algemeen is grijs niet een aansprekende kleur. Het is wat saai. Het zit tussen wit en zwart in. Grijs muizen vallen niet op in de maatschappij. En een grijs gebied is voor ons behoorlijk schemerachtig.

Zilverwit klinkt aangenamer als aanduiding voor je haarkleur.

Grijsheid heeft ook te maken met ouderdom, met oude mensen. In de Bijbel is dat ook het geval. En daar is dat – ik zei het al – heel positief.

Oude mensen zijn mooie mensen. Voor God. En voor Salomo, de spreukendichter, de wijsheidsleraar vervuld van de Heilige Geest van God. Salomo heeft het vast niet als jong broekie geformuleerd:

*"De ouderdom is een prachtige kroon,
je vindt hem op de weg van de rechtvaardigheid."* (Spr. 16:31)

Met grijsheid maak je als senioren goede sier. Voor 'ouderdom' staat in de oorspronkelijke taal gewoon het woord 'grijsheid'. Hetzelfde woord als in Spreuken 20:29:

*"De pracht van jonge mensen is hun kracht,
de sier van oude mensen is hun grijze haar."*

In deze spreuk staan naast elkaar de kracht van jonge mensen en de grijsheid van oude mensen. Dat lijkt een ongelijksoortige parallel: kracht en een bepaalde haarkleur. Maar dat is het niet.

Deze spreuk maakt al duidelijk dat het bij grijsheid om meer gaat dan een grijze haarkleur. Het heeft nadrukkelijk een innerlijke en inhoudelijke kant. Grijsheid is hier in de Spreuken verbonden met wijsheid.

Grijsheid straalt bij oude mensen wijsheid uit. Als het goed is. Zo bedoelt God de Heilige Geest het wel in elk geval.

Meer geluk dan grijsheid. Naast 'meer geluk dan wijsheid'.

Het mooie van jonge mensen is hun kracht. Het schitterende van oude mensen is hun grijsheid, hun wijsheid en hun levenservaring. Het is een prachtige kroon op hun leven.

Het is zeer onverstandig voor mens en maatschappij om daar niet van te profiteren.

Op meer plaatsen in de Spreuken en in de Bijbel worden wijsheid en een lang leven aan elkaar verbonden. Ik noem Spreuken 9:11:

*"Door mij, Wijsheid, vermeerderen de dagen van je leven,
je levensjaren nemen door mij toe."*

Dat hier gemakkelijk een link gelegd kan worden met het vijfde gebod zal u duidelijk zijn:

"Toon eerbied voor uw vader en uw moeder, zoals de HEER, uw God, u heeft geboden. Dan wordt u gezegend met een lang leven en met voorspoed in het land dat de HEER, uw God, u geven zal." (Deut. 5:16)

Kwestie van gehoorzaamheid en van wijsheid, die je opdoet als je gaat op de weg van de HEER, op de weg van de rechtvaardigheid / gerechtigheid.

'De ouderdom is een prachtige kroon.' Senioren maken goede sier met hun grijsheid en wijsheid.

Het gaat bij deze oude mensen dus om gekroonde hoofden. Om bekranste koppen met grijs en zilverwit.

En wat doe je als, je gekroonde hoofden ontmoet? Je staat op uit respect.

Dat doe je in elk geval als de koning en de koningin binnenkomen. Dat kan de Nieuwe Kerk zijn, op de dag van de inhuldiging. Het kan ook zijn als zij ergens een werkbezoek brengen. Dan gaat iedereen eerst staan uit respect, uit eerbied.

Iets dergelijks leert Mozes het volk Israël ook. Heb respect voor grijze haren. Heb respect voor de oudere mens.

In Leviticus 19:32 lees je:

"Sta op voor oude mensen en betoon hun respect. Toon ontzag voor je God. Ik ben de HEER."

Deze aanwijzing is nog aardig actueel in onze maatschappij, vindt u niet. Een soortgelijke aanwijzing vind je ook in tram, bus en trein. En gelukkig kom je mensen tegen die daar rekening mee houden. Helaas ook anderen...

Ik noem nog een aspect. Het beeld van grijsheid als prachtige kroon sprak de mensen in Israël nog meer aan dan ons. Een lang leven was hun vurige wens. Gezegend worden met kleinkinderen en achterkleinkinderen was een hartenwens. En een gelukwens waard.

Kijk maar naar Spreuken 17:6. Waar ook sprake is van een kroon.

"Kleinkinderen zijn voor grootouders de kroon op hun leven, kinderen zijn trots op hun voorouders."

In dat verband is het een positieve uitdrukking als van iemand bij zijn sterven gezegd wordt: hij stierf in goede gezegende ouderdom. Zoiets wordt gezegd van Abraham en Isaäk.

"Abraham ontslaapt en sterft in goede grijsheid, oud en verzadigd; hij wordt verzameld bij zijn medemensen." (Naardense Bijbel)

Abraham had zoveel zegen van de HEER genoten in zijn leven, dat er een verzadigingspunt bereikt was. Meer was er voor hem in dit leven niet te genieten. En toen kon hij het loslaten en heengaan uit dit leven naar de HEER, die trouw geweest was zijn leven lang. Voor hem was er meer geluk dan grijsheid.

3. Geen plezier

Is het beeld dat u tot nu toe schetst niet veel te positief en dus te eenzijdig? Ik kan me die vraag van een oudere of van een jongere voorstellen.

Ouderdom komt met gebreken, zeggen we terecht. Oud worden willen we allemaal wel. Oud zijn met alles wat er bij komt wat minder graag.

Ik zei al: De Bijbel is een realistisch boek. Ook wat betreft ouderdom en grijsheid. Oudere mensen zijn niet allemaal wijs en zachtmoedig. Koppigheid en jaloezie (= een vorm van dwaasheid) komen ook onder oude mensen voor in zorgcentra en verpleeghuizen. Overgave is heel erg moeilijk.

Daarom wil ik ook aandacht geven aan de andere kant van de ouderdom. Aan de moeiten en vragen die dat met zich mee brengt. Ook dat is een kwestie van wijsheid. Zoals het woord van de wijsheid reëel en realistisch is.

De Bijbel heeft ook weet van de aftakelende mens. Ouderdom komt, ook volgens de Bijbel, inderdaad met gebreken. David kon niet meer warm worden tegen het eind van zijn leven. Anderen werden slechtiend of moeilijk ter been.

En de Prediker heeft het tegen het eind van zijn boek over jaren, waarin je weinig vreugde meer vindt.

Geen plezier meer in het leven, of althans in het leven, waarin je lichamelijk verslechtert en allerlei lichaamsfuncties achteruitgaan of zelfs verdwijnen. Prediker schreef dat, denk ik, toen hij ook al een senior geworden was. Hij kijkt terug op een lang en druk leven, als koning en als ondernemer, als levensgenieter. Dat doe je niet als je nog maar vijftientig bent. Prediker geeft door de Heilige Geest seniorwijsheid door. Hij houdt het trouwens wel aan jonge mensen voor in de eerste plaats. Luister maar.

Lezen: Prediker 12:1-8.

"1 Gedenk daarom je schepper in de dagen van je jeugd - voordat de slechte dagen komen en de jaren naderen waarvan je zegt: In deze jaren vind ik weinig vreugde meer.

*2 Voordat de zon verduistert,
de sterren en de maan niet langer stralen,
de lucht ook na de regen grauw van wolken wordt.*

*3 De dag waarop de wachter trillend voor het huis staat,
de soldaten kromgebogen voortgaan,
de maalsters langzaam verdwijnen,
de vrouwen uit het venster staren en een schaduw lijken.*

*4 Wanneer de deuren naar de straat worden gesloten,
de molen geen geluid meer maakt,
het fluiten van de vogels ijf van toon wordt,
wanneer hun lied versterft.*

*5 Je durft geen heuvel te beklimmen,
de weg is vol gevaar.
De amandelboom behoudt zijn wintertooi,
de sprinkhaan sleept zich voort,
de kapperbes droogt uit.
Een mens gaat naar zijn eeuwig huis,
een klaagzang vult de straat.*

*6 Voordat het zilverkoord wordt weggenomen,
de gouden lamp gebroken,
de waterkruik in stukken valt,
het scheprad bij de put wordt stukgebroken.*

*7 Wanneer het stof terugkeert naar de aarde,
weer wordt zoals het was,
wanneer de adem van het leven weer naar God gaat,
die het leven heeft gegeven.*

*8 Lucht en leegte, zegt Prediker,
alles is leegte."*

Dat is een rake tekening van de oudere mens. Een schilderij met woorden. We herkennen het gemakkelijk: de bevende handen, de stramme benen, het uitvallende gebit. Ogen worden dof en krijgen staar. Oren worden doof. Het geluid van buiten dringt niet meer door. De stem gaat piepen en kraken. De angst om te vallen neemt toe. (Prediker kende nog geen rollators.) De dood komt dichterbij...

Maar ook God komt dichterbij. En ook hier lijkt mij op de achtergrond sprake van 'Meer geluk dan grijsheid'. Want de mens gaat naar zijn eeuwige huis, bij God. En de adem van het leven gaat naar God.

God is erbij, ook als het leven hier tot een einde komt en je als mens alles moet loslaten. Je kunt immers uit dit leven niets meenemen. Moeten we ook niet willen.

Want in Christus hebben we alles. Hebben we het leven, hebben we God.

God is bij je van het begin tot het einde van je leven. Dat heeft Hij zelf gezegd.

*"Luister naar mij, volk van Jakob
en al wat er van Israël nog over is-
van de moederschoot af door mij gedragen,
door mij gekoesterd vanaf de geboorte:*

*Tot in je ouderdom blijf ik dezelfde,
tot in je grijsheid zal ik je steunen.
Wat ik gedaan heb, zal ik blijven doen,
ik zal je steunen en beschermen."* (Jes. 46:3,4)

En weet u hoe God zichzelf laat zien in een visioen aan Daniël? Als de 'oude wijze'. (NBV) 'De Oude van dagen' of 'de hoogbedaaide' in andere Bijbelvertalingen. (Dan. 7:9,13)

Ouderen zijn bij God niet uitgeteld. Integendeel, Hij neemt ze op centrale momenten in dienst. Denk aan Abraham en Sara, aan Zacharias en Elisabet, aan Simeon en Hanna.

Hij geeft hun veel in handen, grijsheid en wijsheid, tijd om het leven te overzien en tijd om te bidden. Dat is van onschatbare waarde voor hun families, voor de kerk en voor de wereld. Ouderen uitgediend? Wis en waarachtig niet.

4. Vrome senioren

De twee spreuken, die in deze dienst onze aandacht hebben, zijn algemeen geformuleerd. Ze gelden dus voor alle oudere mensen. Maar ze staan wel in het bijbelboek van de Spreuken.

Ze ontvangen dus een spits in de richting van de gelovige mensen van Israël. Daarom heb ik het in het thema van de preek bewust over 'vrome senioren'.

*"De ouderdom is een prachtige kroon,
je vindt hem op de weg van de rechtvaardigheid."*

Grijsheid hebben we verbonden aan wijsheid. Levenservaring is in de Spreuken verbonden aan het dienen van God de HEER.

Daar heb je het ook over, als het gaat over 'de weg van de rechtvaardigheid' of de gerechtigheid. Rechtvaardigen zijn in de Bijbel trouwe bondgenoten van God. Zij

verwachten het helemaal van de HEER en van het werk van Jezus Christus. Ze zijn trouw aan het verbond en dienen de HEER met hart en ziel.

Op de weg van de rechtvaardigheid vind je dus de prachtige kroon van de grijsheid, van de ouderdom.

Deze senioren wandelen van jongs af aan op de weg van God. Daar hebben ze levenservaring opgedaan en wijsheid vergaard, die ze ook weer aan volgende geslachten kunnen doorgeven.

Nu komt Psalm 71 nog even in beeld. De psalm die wel genoemd wordt 'de psalm des ouden'. Zeg: de seniorenpsalm. Ik haal een paar verzen voor het voetlicht, zonder er verder veel over te zeggen. (Vers 6,9,17,18)

*"Al vanaf mijn geboorte steun ik op u,
al in de moederschoot was u het die mij droeg,
u wil ik altijd loven.*

.....

*Verstoot mij niet nu ik oud word,
verlaat mij niet nu mijn kracht bezwijkt.*

.....

*God, u onderwees mij van jongs af aan,
en steeds nog vertel ik uw wonderen.*

*Nu ik oud en grijs ben,
verlaat mij niet, o God,
zodat ik het nageslacht, elk nieuw kind,
kan verhalen van de macht van uw arm."*

De weg van de rechtvaardigheid/gerechtigheid is de weg waarop het onderwijs van de HEER gehoord en in praktijk gebracht wordt in het geloof. De weg waar de wonderen van de HEER worden ervaren en doorverteld, generatie na generatie.

Daar vertelt de mond elke dag van Gods trouw en liefde voor oud en jong.

In Gods beloften mogen we onze vreugde en zekerheid vinden, zelfs als het spook van dementie komt aansluipen en genadeloos toeslaat.

Gods genade is voor allen genoeg. Gods belofte is: wie hier gaande op de weg van de rechtvaardigheid de prachtige kroon van grijsheid en wijsheid vindt, die mag straks de kroon, de krans van de heerlijkheid dragen.

Gedachtig de woorden van Paulus aan het eind van zijn leven:

*"Maar ik heb de goede strijd gestreden, de wedloop volbracht, het geloof behouden.
Nu wacht mij de krans van de gerechtigheid die de Heer, de rechtvaardige rechter,
aan mij zal geven op de grote dag; en niet alleen aan mij, maar aan allen die naar
zijn komst hebben uitgezien." (2 Tim. 4:7,8)*

Koste wat kost aan dit leven vasthouden hoeft niet meer, met de krans van de gerechtigheid in het verschiet. God geeft rust en vrede om dit leven los te laten en bij Christus te zijn. Dat is verre weg het beste.

Dat is pas echt: 'Meer geluk dan grijsheid'.

Amen.